

2. Cazacu T. Curriculumul din perspectiva Cadrului european comun de referință pentru limbi. În: Școala modernă: provocări și oportunități. Materialele Conferinței Științifice Internaționale, 5-7 noiembrie 2015, IȘE, Chișinău (Tipogr. „Cavaioli”), 2015.
3. Callo T. Relația limbă-vorbire în esențializarea diatopică a vorbitorului cult. În: Univers Pedagogic, 2015.
4. Curriculum la limba și literatura română pentru elevii cu instruire în limba rusă. Chișinău, 2010.

ASPECTELE LEXICALE ÎN CLASELE PRIMARE

Aliona Codreanu, învățătoare, grad didactic întâi

Liceul Teoretic *Miguel de Cervantes*

Rezumat. *Lexicul* este constituit din totalitatea cuvintelor care există și care au existat cândva în limbă. *Sensul cuvântului* este înțelesul pe care vorbitorii îl atribuie unui cuvânt. Datorită sensului exprimat cuvântul se raportează la un obiect din realitate și înglobează elemente eterogene ca valoare și semnificație, dar care toate împreună au însușirea de a fi cuvinte.

Modalitățile de lucru cu cuvintele sunt: *lucrul cu dicționarul; prezentarea obiectului, a imaginii; explicarea cuvântului prin gest și mimică; demonstrarea acțiunii; explicarea prin perifrază; explicarea prin intermediul sinonimelor; desenarea obiectului la tablă ș.a.*

Abstracts. The lexicon consists of all the words that exist and which once existed in the language. The meaning of the word is the meaning that speakers assign to a word. Because of the meaning expressed, the word refers to an object of reality and embraces heterogeneous elements as value and meaning, but all of them have the attribute of being words.

Ways to work with words are: working with the dictionary; presentation of the object, the image; explaining the word by gesture and mimic; demonstration of the action; Peripheral explanation; explanation through synonyms; drawing the object to the board, and so on.

Schimbările educaționale caracteristice școlii contemporane sunt orientate spre realizarea obiectivelor educaționale reflectate în curriculum național.

„Mediul motivant” pentru elevi reflectă faptul că elevul contemporan contactează permanent cu o mulțime de obiecte și manifestă un interes deosebit față de acestea, uneori numindu-le/ descifrându-le fără a le cunoaște utilizarea. Anume cuvintele din lexicul pasiv reprezintă punctul slab al comunicării.

Lexicul este constituit din totalitatea cuvintelor care există și care au existat cândva în limbă. Spre deosebire de alte compartimente ale limbii, *lexicul* este legat, în mare parte, de realitatea desemnată, ceea ce înseamnă că schimbările din societate își pot găsi reflectare în lexic. Acest fapt se manifestă prin modificarea inventarului de cuvinte și prin evoluția semantică a acestora [2].

Una dintre particularitățile principale ale *lexicului* constă în caracterul specific al relației existente între elementele sale componente și noțiunile sau obiectele denumite. La

cuvintele din *lexicul comun* care denumesc obiecte și noțiuni uzuale din viața cotidiană aceste legături au un caracter mai mult sau mai puțin regulat.

Selectarea cuvintelor din *lexicul literar uzual* se face în funcție de capacitatea lor de a exprima o noțiune științifică generală sau de a denumi o clasă de obiecte, fenomene etc.

Lexicul înglobează elemente eterogene ca valoare și semnificație, dar care toate împreună au însușirea de a fi cuvinte. Referitor la stratificarea lexicului, trebuie știut că, spre deosebire de sistemul gramatical, *lexicul* este un domeniu al limbii mai puțin organizat. Cu toate acestea, cuvintele care constituie lexicul se grupează în anumite clase mai mult sau mai puțin organizate.

Sensul cuvântului este înțelesul pe care vorbitorii îl atribuie unui cuvânt. Datorită sensului exprimat cuvântul se raportează la un obiect din realitate [3, p.67]. Astfel, am putea spune că sensul unui cuvânt reprezintă calitatea acestuia de a desemna ceva și de a evoca în mintea ascultătorului imaginea obiectului desemnat și este definit în dicționarele explicative.

Înțelegerea sensului cuvintelor se realizează prin diverse procedee [4]:

- *arătând elevilor obiectul sau acțiunea denumită prin cuvânt.* Percepând în mod nemijlocit un obiect, elevul îi descoperă o serie întreagă de însușiri, de exemplu *crudități*.

- *arătând un desen pe care este reprodus obiectul, macheta, mulajul lui, în cazul în care acesta nu poate fi arătat.* Prezentarea obiectului denumit prin ilustrarea obiectelor, acțiunilor, însușirilor denumite prin cuvânt (desene, fotografii, ilustrației); exemple: *ie, catifea*. Astfel, pentru explicarea cuvântului „deal” se face un desen la tablă, se arată o fotografie etc., se spun numele părților alcătuitoare: poalele dealului, coama etc.

- *explicarea cuvintelor prin mimica feței sau prin gesturi* (de exemplu: cuvintele „încrunat”, „a merge în zigzag”, „ a se oțărâ”, „a se mira ” etc.);

- *prin folosirea sinonimelor* (pulbere – praf; orologiu – ceas)

- *prin prezentarea antonimelor:*

hârnicie - lenevie, lenevire, indolență, trândăveală, trândăvie, trândăvit.

a munci –a (se) odihni, a trândăvi, a trântori.

- *prin comparație cu celelalte cuvinte din cadrul familiei lexicale:*

gheață – ghețar, ghețarie, ghețos, ghețuș, îngheț, a îngheța, înghețare, înghețată, dezgheț, a dezgheța.

parfum – a parfuma, parfumare, parfumerie, parfumier.

a munci – muncă, muncitor, muncitoresc, muncitorime.

- *prin includerea cuvântului în contexte specifice:*

- *rădăcină* – Rădăcina unei plante, rădăcina unui copac. A da rădăcini. A prinde rădăcini. Rădăcina părului. Rădăcina dintelui. Rădăcina unei ecuații. Rădăcină pătrată. A extrage rădăcina. Rădăcina unui cuvânt.

• *dulce* – Fruct dulce, cireșe dulci, struguri dulci, must dulce, ceai dulce, a avea gust dulce, dulce ca mierea. Zâmbet dulce, a face ochi dulci, a spune vorbe dulci. Parfum dulce, lumină dulce, sunet dulce. Climă dulce. Copil dulce, fată dulce, făptură dulce.

• *prin întrebuintarea perifrizei, sensul cuvântului se explică folosind un grup de cuvinte cu înțeles apropiat* (de exemplu: suman – haină țărănească)

• *prin descompunerea noțiunii generale într-o serie de noțiuni mai puțin generale* (de exemplu, unelte agricole: sapă, coasă, greblă etc.)

• *prin generalizarea noțiunii particulare neînțelese* (de exemplu: struț – pasăre)

• *prin introducerea cuvântului neînțeles într-o propoziție cu cuvinte cunoscute* (de exemplu: năprasnic – Era un ger năprasnic.)

• *prin alăturarea unui cuvânt necunoscut de un cuvânt din aceeași familie de cuvinte* (de exemplu: stătut, a sta etc.)

• *explicarea unui cuvânt necunoscut cu ajutorul analizei gramaticale* (de exemplu: biologie – bio – viață, logos - știință, se dezvăluie sensul cuvântului necunoscut) ;

• *cuvintele care reprezintă noțiuni abstracte* (de exemplu: erou) pot fi înțelese, după citirea unor povestiri adecvate;

• *prin definirea sensului cuvântului:*

sat – așezare rurală a cărei populație se ocupă în cea mai mare parte cu agricultura.

emoție – reacție afectivă puternică și uneori neașteptată, adesea însoțită de modificări în starea și funcționarea organismului.

• *descrierea obiectului sau a fenomenului respectiv, arătând însușirile caracteristice și importanța lui* (eucalipt – un copac din America cu frunze mari, tulpină înaltă).

În funcție de caracteristicile textului respectiv, de „greutatea” cuvintelor, de particularitățile de vârstă ale elevilor, cuvintele neînțelese se explică [5, p.67]:

a) *înainte de citire* – în convorbirea și discuțiile pregătitoare se explică cuvintele care pot împiedica înțelegerea sensului propozițiilor, al fragmentelor dintr-o bucată, cuvintele se lămuresc fără a fi rupte de context;

b) *în timpul citirii* – se explică acele cuvinte necunoscute care nu i-au împiedicat la înțelegerea sensului fragmentului respectiv, în momentul lecturii;

c) *după citire* – se explică expresiile și cuvintele plastice, mijloacele artistice al căror sens nu este destul de clar pentru elevi; explicarea are loc după citirea în întregime sau după citirea pe fragmente.

Procedee pentru explicarea expresiilor:

• *adresarea unei întrebări elevului:* „ Cum înțelegem această expresie?”; pe baza exprimării elevilor, învățătorul va da o formă mai corectă sensului expresiei;

• *înlocuirea expresiei figurate printr-o altă expresie, simplă, populară, obișnuită;*

• *explicarea expresiilor pe calea desenului, a acțiunilor ilustrate sau prin luarea unei atitudini, schimbarea corespunzătoare a expresiei feței, prin efectuarea gesturilor*

corespunzătoare (de exemplu: „pășea mândru și tacticos”)

Înțelegerea sensului propoziției se realizează prin:

• *sesizarea legăturilor logice ce există între cuvinte, în clasele I și a II-a stabilindu-se prin întrebările învățătorului; De exemplu, elevii citesc propoziția: „Ciocănitorea și-a făcut cuibul într-un stejar înalt.”. Învățătorul se adresează clasei:*

- *Despre cine se vorbește în această propoziție? (... despre o ciocănitorea).*
- *Ce și-a făcut ciocănitorea? (... și-a făcut cuibul).*
- *Unde și-a făcut cuibul? (... într-un stejar).*
- *În ce fel de stejar și-a făcut ciocănitorea cuibul? (... într-un stejar înalt).*
- *Așadar, despre cine am citit noi în această propoziție? (... despre ciocănitorea care și-a făcut cuibul într-un stejar înalt).*

2. citirea propozițiilor alese de elevi pe baza întrebărilor învățătorului – citirea selectivă;

Exemplu: „Citiți propozițiile despre vulpe, veveriță și arătați, apoi, ce sunt acestea, cu ce se hrănesc etc.”

3. ghicitori, dezlegarea lor contribuind și la înțelegerea imaginilor artistice

Exemplu pentru clasele I și a II-a:

„*Două surori fug înainte, alte două le urmăresc din urmă, dar niciodată nu le ajung.*”

Se așează pe tablă mai multe tablouri care reprezintă o trăsură, o sanie, o șaretă etc.

Elevii examinează tablourile și găsesc răspunsul la ghicitoare.

Învățătorul întreabă: „Ce sunt cele două surori care fug înainte?”

Elevii răspund că acestea sunt roțile dinainte ale trăsurii, care se învârtesc, aleargă, iar dinapoi le urmăresc celelalte două roți. După aceea sunt examinate și alte vehicule cu roți, care confirmă răspunsul la ghicitoare.

Necesitatea abordării lexicului la etapa actuală rezidă în faptul că fiecare persoană îl utilizează și are următoarele avantaje: să precizeze *modificările cantitative/calitative ale competențelor* celor care învață; să precizeze situațiile de învățare sau *condițiile de învățare* care determină modificările educaționale preconizate (solicitate).

Bibliografie

1. Ghiță I. Dezvoltarea vocabularului elevilor – sarcină complexă cu finalitate practică. Revista de pedagogie nr. 9, 1978.
2. Logel D., Popescu E., Stroescu –Logel E. Sinteze de metodică a predării limbii și literaturii române în învățământul primar. Pitești: Editura Caminis, 2008, 248p
3. Norel M. Didactica limbii și literaturii române pentru învățământul primar. B.:ART Grup Editorial, 2010
4. Pamfil A. Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare. Pitești: Paralela 45, 2009, 278 p.

5. Vrânceanu M. Îmbogățirea vocabularului elevilor claselor primare // Univers Pedagogic. Pro.-2007.

ROLUL EDUCATORULUI ÎN SOCIALIZAREA PREȘCOLARILOR

Tatiana Crîjanovschi, doctorandă, UST

Oxana Berghi, masterandă, UST

Rezumat. Intrarea în grădiniță este pentru copilul preșcolar un eveniment social important, iar procesul adaptării la noua situație nu este foarte ușor. Copilul care trece pentru prima oară pragul grădiniței, părăsind universul familiar de acasă trăiește o aventură surprinzătoare: acasă era singurul reprezentant al generației sale, într-un mediu alcătuit din personaje de dimensiuni și de importanță diferite, însă caracterizate prin faptul de a fi, toate, de neînlocuit. De la locul său bine stabilit de părinți, printr-o trecere mai mult sau mai puțin bruscă, se trezește într-un mediu nou, de la care nu știe ce să aștepte și căruia nu știe cum să-i răspundă. Primul fenomen care se produce este o stare de tensiune, generată de efortul stocării de către copil a unei cantități excesive de informații noi, între persoane pe care acum le vede pentru prima dată.

Grădinița este un cadru grupal mai larg decât familia ceea ce presupune, pe de o parte, o cantitate de neprevăzut și, pe de altă parte, impune cerințe mai severe conduitei copilului: un orar mai diversificat și complex care necesită noi solicitări de adaptare prin faptul că se creează un discret disconfort deoarece până atunci el parcurgea variate situații, fără programări clare. Mai mult, există aici o circulație de afecțiuni mai reținută decât în familie, rigori reverențioase, o mai mare solicitare de a controla personal propria igienă și modul de a mânca astfel încât toate acestea solicită eforturi de adaptare. În fața tuturor acestor lucruri neobisnuite, ceea ce socotea el ca reprezentând adevărul absolut se clatina și se trezește, singur, fără “armură”, într-o lume care nu se bucură de nici o prejudecată favorabilă.

Rolul cadrului didactic este esențial întrucât educatoarea este principalul intermediar între preșcolar și lumea nouă: educatoarea este privilegiată din plin de atenția copilului și, ca atare, intră în zona socializării de prim grad. Mai mult, acum se produc interesante fenomene de transfer afectiv și de identificare afectivă, în sensul că preșcolarul își transferă toată dragostea și atenția către educatoare, cu care se și identifică, aceasta fiind pentru el un efort de substitut al mamei. O mare parte din viața copilului se va desfășura de-acum în grădiniță iar de armonia dintre cele două medii educaționale reprezentate de părinți și educatoare depinde dezvoltarea viitoare a copilului.

Competențele pe care trebuie să le aibă cea care va continua activitatea de modelare a personalității preșcolarului sunt sintetizate de către A. Glava și anume [1, p.82]:

- în primul rând cadrul didactic trebuie să fie o persoană căreia să-i placă copiii. Evident, nu în declarații sau efuziuni sentimentale față de copil atunci când părinții sunt de față, ci trebuie să-i placă acești copii de zi cu zi- nu copiii ideali, ci copiii așa cum sunt ei, cu felul lor de a se purta și de a înțelege lucrurile. Educatoarea are un important rol în formarea etică a copilului astfel încât nu trebuie să privească în termenii de “copil bun” sau “copil